

VSCD Jonge Zwanen 2026 - Juryrapport

In het seizoen 2025-2026 zag de VSCD Dansjury een aantal uiteenlopende danswerken waarin het dystopische overtuigend werd verbeeld.

Daartegenover stonden voorstellingen die werden gedreven door radicale zachtheid of slapstick-achtige humor. De jury zag dit seizoen een grotere rol voor ingrijpende scenografieën en voor technologie als mededanser. De verhalen van voorouders kregen zelfverzekerd een plaats, en tenslotte kreeg het seizoen reliëf door hernemingen of herwerkingen van indrukwekkend werk uit de dansgeschiedenis.

Het dystopische speelde een rol bij verschillende dansmakers. De wereld in *FRANK* van Cherish Menzo is de danslichamen vijandig en kooit ze, maar de dansers ontmantelen deze begrenzing op fenomenale wijze. Bij NDT II worden de lichamen in *SAABA* ontwricht door een groot verdriet dat hun haast dwangmatige bewegingen een ongewoon pijnlijke lading geeft. De vrouwen in *WAXES* van Sarah Baltzinger en Isiah Wilson bij Scapino Ballet Rotterdam gaan in een unheimische ziekenhuissetting gebukt onder een eeuwenoud onmogelijk beeld van de vrouw en haar lichaam, en geven niet op. De gruwelijk mooie kostuums van Manuela Benaim dragen zeer sterk bij aan de onheilszwangere sfeer.

De zachtheid die de jury daar tegenover zag, was er soms onverwacht. In *Deep Time* slaagde Astrid Boons er op adembenemende wijze in om het verontrustende toekomstbeeld aangrijpend te paren aan een nieuw soort tederheid. ISH en Jakop Ahlbom Company maakten met *A Fine Mess* samen opnieuw een groots gemonteerde bewegingsvoorstelling waarin slapstick en humor een hoofdrol spelen, terwijl de mannen van 155 in *JOHNNY* met laconieke waaghalzerij de eisen aan hedendaagse mannelijkheid humorvol op de proef stelden.

De trap in deze laatste voorstelling, een ontwerp van Peter Raaijmakers, is een sprekend voorbeeld van hoe scenografie dit seizoen de dans mede vormgeeft. Dat geldt zeker ook voor kinetische installatie van Boris Acket in *Bad Nature* van ClubGuy&Roni en Australasian Dance Collective, dat de dansers uitdaagt en in onmogelijke posities brengt. Het zijn elementen die als een extra danser fungeren: hun positionering en beweging, hun energie daagt de menselijke dansers uit en geeft mee vorm aan het verhaal van het lichaam. Ook in het eerdergenoemde *FRANK* is de ruimte (ontwerp: Morgana Machado Marques) op niet mis te verstane wijze een speler, die niet alleen de dansers op hun plek houdt, maar ook het publiek dat ongemakkelijk dichtbij en rondom de actie zit.

Choreografen als Melisa Diktaş, Cheroney Pelupessy, Melyn Chow en Donna Chittick (Backbone) integreerden de verhalen van hun voorouders terecht zelfverzekerd in hun sterke producties met een sprekende poëzie, en schenen licht op geschiedenissen die jonge mensen met zich meedragen en de samenleving mede vormen.

De herneming van *Co(te)lette* van Ann Van den Broek bleek minstens even verpletterend als twintig jaar geleden. De jury vond het een terechte keuze om deze voorstelling in onze tijd met de opkomende toxische manosphere opnieuw te tonen.

De jury keek met belangstelling naar Het Nationale Ballet dat de handen ineensloeg met Kalpana Raghuraman en dr. Priya Srinivasan als experts van de Indiase dans om het klassieke ballet *La Bayadère* te herwerken. Het huis bleek eraan toe de toe-eigening en koloniale denkbeelden te bevragen die in de oorspronkelijke versie aanwezig waren. Een belangrijke stap, die het denken over representatie en hiërarchie kan opstuwen in het ballet en helpen om de balans tussen conserveren en vernieuwen opnieuw op te maken.

De jury constateert tenslotte dat de doorstroming van Nederlandse dansmakers naar de grote zaal stukt. Nederland is een goed opleidingsland en brengt spannende choreografen voort die de ambitie hebben om werk te maken voor in de schouwburgzaal. Maar veel van hen trekken naar het buitenland. Belangrijke dansmakers als Florentina Holzinger, Jefta van Dinther en Christos Papadopoulos zijn buiten Nederland gaan werken.

De jury was in dit verband dan ook zeer verheugd om te zien dat Nederlands Dans Theater de samenwerking aanging met de in België werkzame Jan Martens, met *Kid in a Candy Shop* als schitterend resultaat. Net als in zijn bewerking *The Dog Days Are Over 2.0* bespeelt hij de grote zaal moeiteloos. Ook Dunja Jovic betrad dankzij een coproductie met Dance Company Osnabrück met zelfvertrouwen het grote speelvlak met *AFTERNOON OF A NYMPH*. Het dansveld heeft baat bij deze frisse toevoer op het schouwburgpodium, waar Nederland zo rijkelijk in voorzien is. De jury zou graag zien dat subsidieverstrekken, gezelschappen en podia deze ambitie meer helpen mogelijk maken.

ZWAAN VOOR MEEST INDRUKWEKKENDE DANSPRESTATIE

Tyrone Menig voor zijn rol in *A Fine Mess* van ISH en Jakop Ahlbom Company

"Tyrone Menig is een virtuoze breakdancer met specialismen in locking en breaking, maar toont zich in het slapstickfeest van *A Fine Mess* ook een groot komisch talent met dik aangezet en aanstekelijk toneelspel, maffe stunts en tricks die ontleend zijn aan de martial arts. Met deze mix van skills draagt hij bij aan de ontwikkeling bij de beide gezelschappen waarin de dans wordt opgerekt en bevraagd.

Menig koppelt in zijn performance een enorm charisma aan explosieve kracht. Hij is een bijzondere verschijning op het toneel die de harten van het publiek sneller doet kloppen, of hij in *A Fine Mess* nu als doodziek moedertje opkomt in een rolstoel of tegelijk met zijn drielingbroers met een energieke corkscrew of een salto geboren wordt.

Hij toont zich een waardig ensemble lid in deze voorstelling, dansend met Arnold Put en Patrick Karijowidjojo in pakkende trio's waarin stroomstoten door de drie lijven lijken te golven en de tijd kan worden stilgezet of versneld. Maar ook individueel belichaamt Menig een brede waaier aan vormen en emoties; balancerend met de rolstoel op de rand van een hoger podiumdeel, of met stil spel waarin de paniek van een verkeerde keuze doorschemert op een point of no return.

In een grootschalige voorstelling waarin zoveel afhangt van perfecte timing en ensemblewerk is Tyrone Menig een onmisbare schakel."

ZWAAN VOOR MEEST INDRUKWEKKENDE DANSPRODUCTIE

WAXES – Sarah Baltzinger en Isiah Wilson bij Scapino Ballet

Met een volledig vrouwelijke cast onderzoekt het choreografenduo Sarah Baltzinger en Isiah Wilson op indringende wijze de blik op het lichaam dat buiten de mannelijke norm valt. De zeven dansers in *WAXES* tonen de poses en bewegingstaal die van deze lichamen worden geaccepteerd, en verkennen in een vernieuwend dansidoom wat dit bewegingskorset voor de innerlijke mens betekent.

Daarbij spelen de gruwelijk mooie kostuums met wassen vrouwentorso's een sprekende rol. Het is een sterke keuze om met de 'lichamen' van was het 'natuurlijke' lichaam te tonen in plaats van een cosmetisch schoonheidsideaal.

Baltzinger en Wilson presenteren een compromisloos en gelaagd werk dat getuigt van een uitzonderlijke artistieke signatuur. De danstaal is complex, fysiek veeleisend en stilistisch eigenzinnig – een vocabulaire dat niet eenvoudig overdraagbaar is. Dat de choreografen hierin slagen, onderstreept hun vakmanschap en visie.

WAXES is intrigerend en vervreemdend, met een rauwe energie en esthetiek. Elementen van horror, humor, acrobatiek en een sterk uitgewerkt licht- en geluidsontwerp komen samen in een indrukwekkend totaalkunstwerk. De dansers worden tot het uiterste gedreven, zowel fysiek als mentaal, maar houden contact met hun publiek. Zo roept *WAXES* een wereld op die zelden zichtbaar is binnen het Nederlandse danslandschap.

De jury leest dit feministische en dystopische werk als een kritiek op deze hyperkapitalistische tijd waarin we afslanken via commercieel verkrijgbare producten en de *body positivity movement* onder druk staat vanuit neoconservatieve hoek. Het werk stelt de vraag: voelen we nog wel liefde voor ons lijf?